

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.пс.н. Снежана Евлогиева Илиева
Катедра “Социална, организационна, клинична и педагогическа психология”
СУ “Св. Климент Охридски”

относно дисертационен труд на тема:

„ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ, САМООЦЕНКА И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ
ПРИ МЛАДИ ХОРА”,

за присъждане на ОНС „доктор” по професионално направление
3.2. Психология (Организационна психология),
на **Галя Красиминова Захариева**

I. Общо представяне на дисертационния труд, актуалност на темата и резултати от изследването

Дисертационният труд на Галя Захариева отразява новите тенденции в развитието на кариерата, които са резултат от промените в характера на работата, отмирането на ред професии и появата на нови, динамиката на пазара на труда. Стабилната, последователна и дълговременна кариера все повече не е нито реалистична по ред обективни причини, нито отговаря на очакванията на младите хора, които се стремят да са лоялни повече към себе си и кариерата си, отколкото към организациите, в които работят. Управлението на кариерата има също така силна афективна страна и е съществена част от професионалния и личен успех и удовлетвореност. Все повече традиционната представа за успех в кариерата се измества от нови възгледи, които включват многообразие и гъвкаво кариерно развитие и отговарят на ценностите на новите поколения. В този смисъл, проучването на ролята на емоционалната интелигентност и самооценката на младите хора относно тяхното кариерно развитие, има значение както за процеса на кариерно консултиране, така и би допринесло да се разкрият значими тенденции, които да бъдат отчетени при привличането и задържането на млади хора в организациите и при управление на кариерата им.

Дисертацията е с обем от 249 страница и е структурирана в четири глави, като две от тях са теоретични глави, посветени съответно на емоционалната интелигентност и самооценката, от една страна, и на кариерното развитие от друга страна, а в останалите две се описва емпиричното изследване. Използвани са 312 литературни източници, които отразяват спецификата на разглежданата проблематика, включват новите насоки в нейното проучване и разкриват високата професионална подготвеност на докторантката. За да илюстрира актуалното състояние и тенденциите при

кариерното развитие при млади хора, Галя Захариева се основава и на много статистически данни и анализи на национално и европейско ниво.

Първата теоретична глава е насочена към изясняване на емоционалната интелигентност и самооценката на личността. Освен водещите изследвания по проблемите, Галя Захариева включва отделни параграфи, в които анализира ролята на емоционалната интелигентност за кариерното развитие и значимостта на базисните самооценки в процеса на изграждане на кариера, като прави директна връзка към емпиричното изследване и аргументира неговите насоки.

Във втора глава се представят възгледите за кариерата и кариерното развитие, като се подчертава тенденцията за преминаване от „традиционна кариера“ към „многообразна кариера“ и „кариера без граници“. Направен е оригинален анализ на преходите в кариерата, подходите за справяне, психосоциалните ресурси и кариерната адаптивност, като са интерпретирани водещи теоретични модели.

Удовлетвореността от кариерата и факторите, които влияят върху нея, се отчитат през призмата на различните обяснителни модели - диспозиционен, ситуационен, интеракционистки. Кариерното развитие при млади хора и конкретното състояние и тенденции на пазара на труда у нас подчертават необходимостта от отчитане на промените в кариерата и изграждането на кариерната адаптивност в процеса на консултиране.

Анализът се характеризира едновременно с пространно представяне на всички постижения в изследваните области, както и се придържа към логическа последователност. Докторантката съумява да представи множество теоретични възгледи и резултати от изследвания стегнато и убедително, при това по четивен и разбираем начин. Тя прави ясни констатации и заключения относно моделите, които насочват към същността на дисертационното изследване. Налице е изразено лично отношение и интерпретация на теоретичните модели, основано на задълбочено познаване на проучваната проблематика в три на практика отделни области: емоционална интелигентност, самооценка на личността и кариерно развитие, всяка от които сама по себе си може да бъде предмет на дисертационно изследване.

Моделът на емпиричното изследване, което следва от аргументирана теоретична постановка на проблема, е представен в трета глава. В него са отчетени допусканите взаимовръзки и влияния, които са разгърнати в хипотезите на изследването. Използван е богат набор от скали, в това число за емоционална интелигентност, базисни самооценки, кариерна адаптивност, нагласи към многообразна кариера, кариера без

граница, удовлетвореност от кариерата и намерения за промяна в кариерата. Усатновена е факторната им структура и вътрешната им консистентност, като те показват подходящи психометрични качества, както в пилотното, така и в същинското изследване. Извадката обхваща 270 лица, които са разделени в групи по ред демографски показатели. Коректно са посочени ограниченията на извадката по отношение на част от параметрите, както и ограниченията на изследването ка то цяло.

Статистическата обработка включва съвкупност от методи: дескриптивна статистика, t-тест, дисперсионен анализ, корелационен анализ, регресионен анализ и медиационен анализ, които позволяват да се установят рез зависимости между изследваните променливи.

Интерпретацията на данните е систематизирана, осъществена на високо професионално ниво и съдържа сравнение и препратки към други изследвания, когато това е възможно. Установените закономерности са много по обем и богати по съдържание, но докторантката е съумяла да ги интегрира в последователен и аргументиран анализ. Интерес представляват резултатите относно директното и индиректно влияние на емоционалната интелигентност и самооценката върху кариерната адаптивност и удовлетвореност и намеренията за промени в кариерата. Заслужава внимание изследването не само на нови нетрадиционни форми на кариера, което има значение за процеса на кариерно консултиране, но и установяване на ред различия в удовлетвореността от кариерата, адаптивността към кариерата, нагласите към многообразна кариера и кариера без граница, намеренията за промени в кариерата.

II. Научни и научно-приложни приноси

Дисертационният труд представлява оригинално изследване на слабо проучени и значими в трудовата и организационната психология проблеми. Направеният обстоен теоретичен анализ разкрива съществени закономерности в изследванията на емоционалната интелигентност, самооценката и кариерното развитие. Могат да се подчертаят следните научни и научно-приложни приноси:

1. Проучени и анализирани са възгледите за нетрадиционните типове кариера, в това число многообразна кариера и кариера без граница, както и кариерната адаптивност и психосоциалните ресурси, които позволяват да се направят успешни преходи в кариерата при сложните и променящи се условия на пазара на труда.

2. Установена е директната и индиректната роля на емоционалната интелигентност за кариерната адаптивност и удовлетвореност, което дава възможност да се предвижда и управлява кариерното развитие.

3. Базисните самооценки на личността имат определящо значение за управление и развитие на кариерата, като отчетливо е подчертана ролята им за промени в кариерата, нагласите към типовете кариерата, както и за кариерната адаптивност и удовлетвореност.

4. Очертана е спецификата на нагласите към кариерата, кариерната адаптивност и удовлетвореност при млади хора, които са в началото на трудовия си път или все още се установяват и стабилизират в кариерата.

5. Изведени са различията по ред демографски показатели в изследваните променливи, които могат да служат за насоки в кариерното консултиране.

6. Използваните методи са с установени психометрични качества, което ги прави приложими и в други изследвания.

III. Заключение

Дисертационният труд е задълбочено изследване в значима теоретико-приложна област, като приносите имат отношение както към изясняване на теоретични конструкции, така и приложение в кариерното консултиране. Налице са изградени професионални умения за обобщаване на теоретични подходи и модели, за дизайн и провеждане на изследване, както и за интерпретиране и очертаване на практическото приложение на резултатите. Това ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да гласуват на Галя Красимирова Захариева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.2. Психология (Организационна психология).

18.12.2018 г.

Проф. д.пс.н. Снежана Илиева